

POZYTYWIZM - CHARAKTERYSTYKA EPOKI

RAMY CZASOWE

❖ Europa 1850-1890

❖ Polska 1864- 1880

klęska powstania
styczniowego

Umowna data początku
Młodej Polski
(debiuty modernistów)

GŁÓWNE ZAŁOŻENIA EPOKI

- Nazwa pozytywizmu odnosi się do epoki literackiej tylko w Polsce !
- W Europie obowiązuje nazwa realizm- pozytywizmem nazywamy tylko prąd filozoficzny.

SZTUKA

```
graph TD; SZTUKA --> malarstwo; SZTUKA --> architektura; SZTUKA --> literatura; SZTUKA --> teatr; SZTUKA --> muzyka; malarstwo --> rzeźba;
```

malarstwo

muzyka

architektura

teatr

rzeźba

literatura

MALARSTWO

- ❖ światy obserwowanej rzeczywistości, świat bez
snu
- ❖ codzienne życie, pospolitość jako opozycja wobec tradycji
symbolizowania
- ❖ nurt realistyczny (Courbet podczas paryskiej Wystawy
Światowej w 1855r. po raz pierwszy w odniesieniu do sztuk
pięknych zastosował tytuł Realizm)
- ❖ malarstwo historyczne
- ❖ zerwanie z pozowaniem modeli, wyjście z pracowni w
plener
- ❖ zainteresowanie naturalizmem
- ❖ malarstwo pejzażowe

JAN MATEJKO

- ▶ * ur. 24 czerwca 1838 w Krakowie-zm.
- ▶ * malarz, najwybitniejszy polski twórca obrazów historycznych i batalistycznych
- ▶ * Matejko wykształcił wielu malarzy. Najważniejszymi uczniami byli: Mehoffer, Wyspiański, Tetmajer i Malczewski, wybitni przedstawiciele polskiego modernizmu
- ▶ * Artystę wyróżniała skłonność do komponowania tłumnych, wielopostaciowych scen, często rozwiniętych panoramicznie, rozgrywających się w pozbawionej głębi przestrzeni pierwszego planu, a także potężna skala ekspresji

Jan Matejko

Jan Matejko Stańczyk

Jan Matejko Portret żony Matejki

Jan Matejko Bitwa pod Grunwaldem

Jan Matejko Śmierć Urszulki Kochanowskiej

ZEF MARIAN CHEŁMOŃSKI

ZEF MARIAN CHEŁMOŃSKI

- ▶ 1 listopada 1849 w Boczkach, zm. 6 kwietnia 1914 w Kuklówce Zarzecznej
- ▶ * polski malarz, reprezentant realizmu.
- ▶ * Uczył się 1867-1872 w warszawskiej Klasie Rysunkowej i w prywatnej pracowni Wojciecha Gersona
- ▶ * współpracował jako ilustrator z paryskim Le Monde Illustre
- ▶ * malował sceny rodzajowe, ukazując z dużym autentyzmem życie wsi polskiej i ukraińskiej
- ▶ * sceny myśliwskie
- ▶ * oryginalna tematyka obrazów
- ▶ * W realistycznych, nastrojowych pejzażach z wielką wrażliwością odtwarzał koloryt przyrody

Jesień

Babie lato

RZEŹBA

- ✓ kontynuacja stylów z epok wcześniejszych
- ✓ II poł. wieku liczne dzieła pomnikowe
- ✓ kamień w ogólności, a marmur w szczególności
- ✓ dominował styl **klasycystyczny, antyczny i renesansowy, a także oświeceniowy**, stąd tyle XIX-wiecznych pomników klasycyzujących.

F.A. Bartholdi Statua Wolności w Nowym Jorku

P.Weloński

Gladiator

ARCHITEKTURA

- ▶ Eklektyzm (łącznie różnorodnych stylów i szkół)
- ▶ -rozwój urbanistyki, np. przebudowa centrum Paryża
- ▶ -wielkie dokonania przemysłowe i cywilizacyjne (kanał Sueski, kolej transsyberyjska)
- ▶ -stosowanie nowych konstrukcji i materiałów (żelazo, żelbet) np. wieża Eiffla w Paryżu
- ▶ -Pojawiają się nowe style "neo-,, m.in. neoromański, neogotycki, neorenesansowy.
- ▶ -czołowe miejsce zajmuje neogotyck, który dominował w architekturze sakralnej, a także w budownictwie użyteczności publicznej. Styl neogotycki reprezentuje londyński parlament ze słynnym Big Benem na jednej z wież.

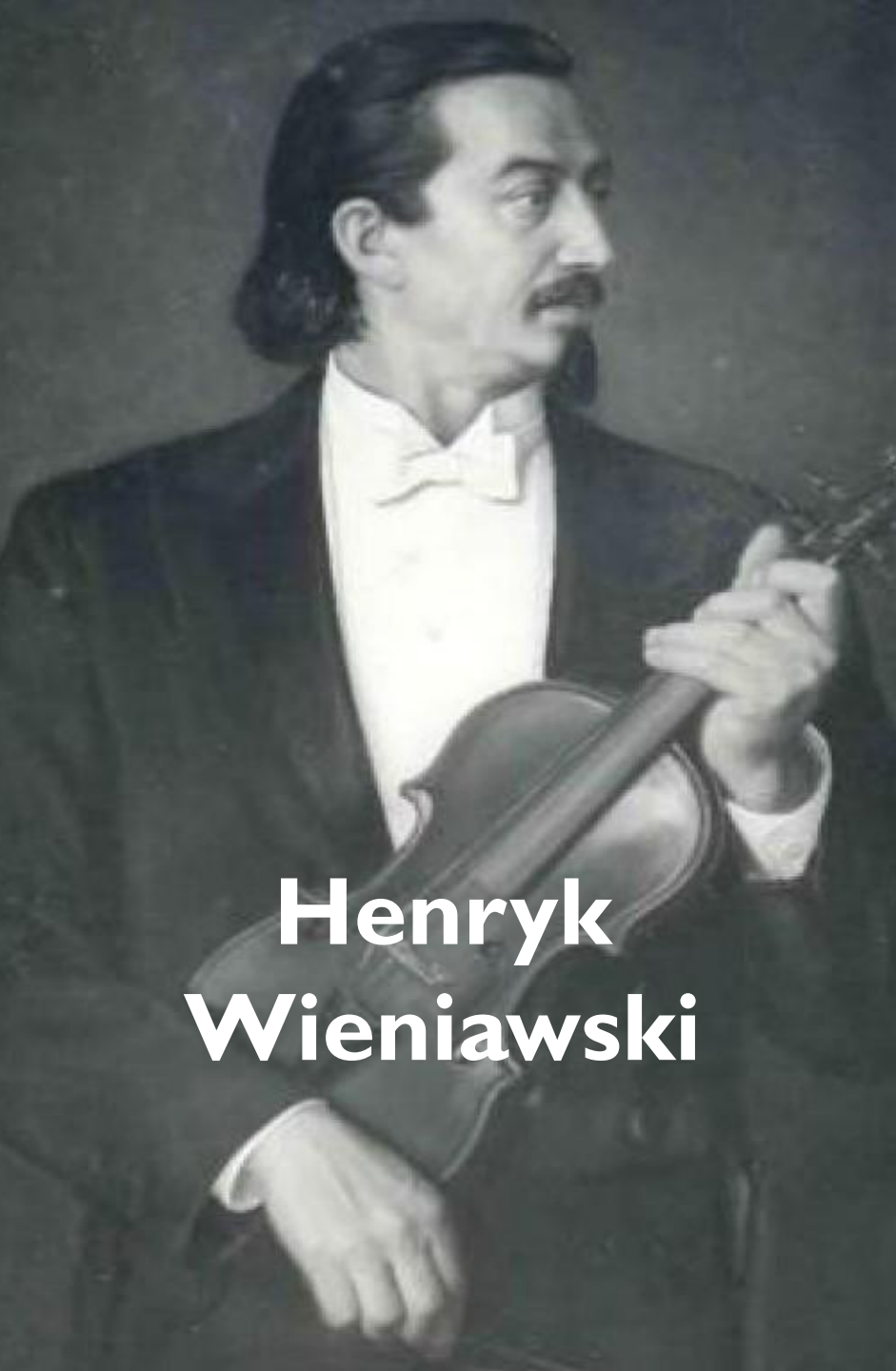

MUZYKA

- ▶ ...o muzykę salonową, eklektyczną, „ładną”, jak utwory Wieniawskiego czy francuskiego kompozytora Camille’a Saint-Saensa.
- ▶ Wielbiono wirtuozerię instrumentalistów i „popisy”, a także modne operetki, jak choćby „Piękną Helenę” Offenbacha.
- ▶ W „Lalce” Prusa muzyka rozbrzmiewa za sprawą Molinariego, skrzypka, którego podziwiała panna Izabela.
- ▶ Pierwowzorem Molinariego był prawdopodobnie Hiszpan Pablo Sarasate (1844-1908) znany w całej Europie kompozytor i skrzypek wirtuoz, który zasłynął świetną techniką i pełną polotu improwizacją.
- ▶ -początek muzyki okresu neoromantyzmu (1850)
- ▶ -poemat symfoniczny, uwertura
- ▶ -nawiązanie do form klasycznych i barokowych z zastosowaniem polifonii
- ▶ -tendencje realistyczne

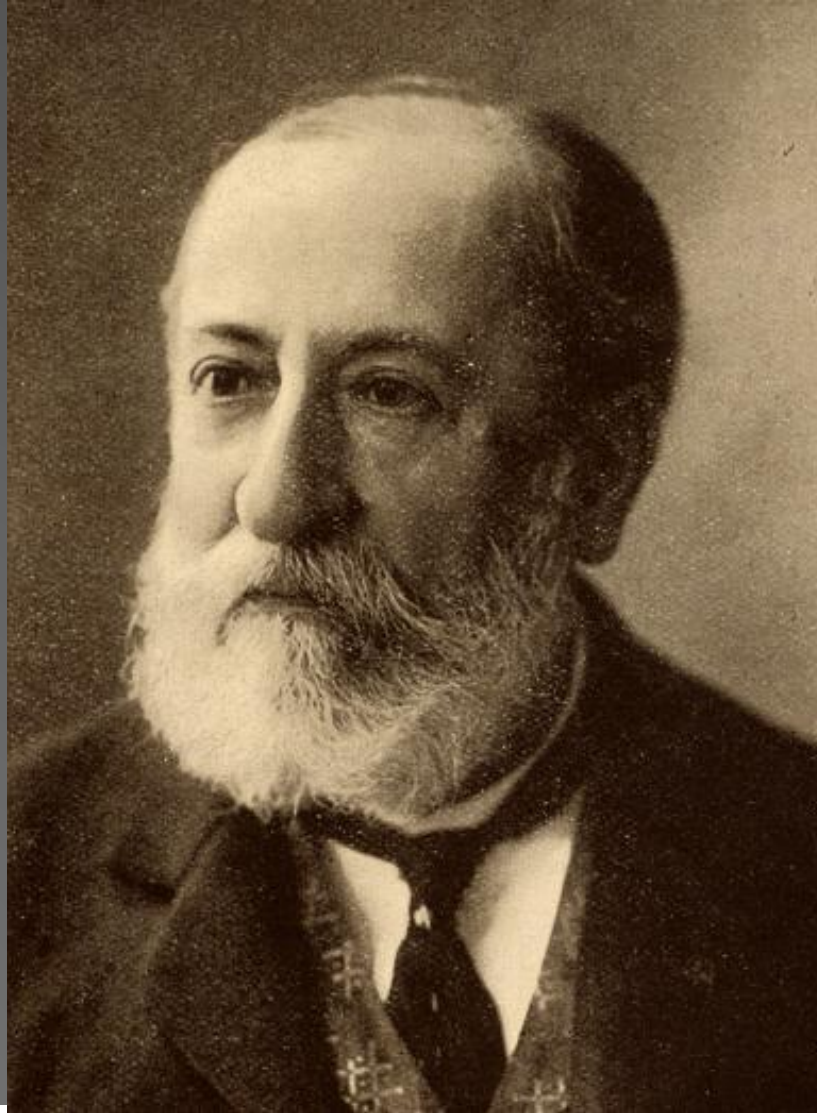

**Henryk
Wieniawski**

Camille Saint-Saëns

TEATR

- ▶ ... był jedną z ulubionych rozrywek warszawskiego towarzystwa. Historycy epoki nazwali go „**teatrem wielkim i smutnym**”.
- ▶ **Wielkim**, bo grali w nim wielcy aktorzy, tacy jak Helena Modrzejewska.
- ▶ **Smutnym**, bo był instytucją państwową, zarządzaną przez Rosjan, bez polskiego repertuaru.
- ▶ **Wielkim wydarzeniem teatralnym lat 70.** był występ w Warszawie zespołu włoskiego tragika Ernesta Rossiego. Dzięki niemu mieszkańcy stolicy mogli obejrzeć słynne tragedie Szekspira.

Helena Modrzejewska, Kraków 1867

Portret Heleny Modrzejewskiej
autorstwa Tadeusza Ajdukiewicza z
1880

LITERATURA

Wpływy zewnętrzny na język literatury:

- ▶ – zdecydowanie przeważa **proza**, najważniejszym gatunkiem literackim staje się **powieść**
- ▶ – język dąży do precyzji i konkretności, unika zbędnego patosu i efektów poetyckich

CELE I GŁÓWNE CECHY LITERATURY

1. Początkowo bardzo zaangażowana w realizację programu społeczno-ekonomicznego
2. Początkowo **tendencyjna**: miarą wartości literatury ma być jej tendencja społeczna
3. Z czasem realizująca założenia światowych prądów literackich — **realizmu i naturalizmu**
4. Może i powinna ukazywać problemy jednostki, ale zawsze na szerszym tle społecznym
4. Może i powinna ukazywać problemy jednostki, ale zawsze na szerszym tle społecznym
6. Dążenie do niepodległości drogą walki zbrojnej usunięte na dalszy plan

TEMATYKA

1. Społeczna: problem edukacji szerokich rzesz
chłopskich,

emancypacji kobiet, asymilacji żydów, nadmiernej
roli

arystokracji, niesprawiedliwości społecznych

2. Historyczna, niekiedy z aluzjami do współczesności

3. Unika fantastyki, trzyma się realiów, pojawia się
problematyka miejska

TYPOWY BOHATER

- ▶ **1. Inżynier:** przedsiębiorczy, wykształcony, kierujący się rozsądkiem, a nie porywami uczuć, orientujący się w osiągnięciach nauki i techniki i doceniający je, realizujący program pozytywistyczny; praca jest miernikiem jego wartości
- ▶ **2. Żyd:** aktywny, nowocześnie myślący, silnie związany z polskim społeczeństwem (silne dążenia części Żydów do asymilacji);
- ▶ **3. Ubogie dziecko:** pozbawione szans edukacyjnych, bez swojej winy skazane na wegetację (dziecko po raz pierwszy staje się samodzielnym bohaterem literackim)

Z
Z
Z
Z
Z

DZIĘKUJEMY
ZA
WYTRWAŁOŚĆ!